

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 377/06-23

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 22. marca 2007 v senáte zloženom z predsedníčky Ľudmily Gajdošíkovej a sudcov Juraja Horvátha a Sergeja Kohuta v konaní o sťažnosti PhMr. O. B., B., zastúpenej advokátkou JUDr. A. G., T., namietajúcej porušenie jej základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky rozsudkom Okresného súdu Bratislava II č. k. 23 Cb 24/05-22 zo 17. mája 2005 a Krajského súdu v Bratislave č. k. 1 Cob 214/05-43 z 12. januára 2006 takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo PhMr. O. B., na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky rozsudkom Krajského súdu v Bratislave č. k. 1 Cob 214/05-43 z 12. januára 2006 porušené bolo.

2. Rozsudok Krajského súdu v Bratislave č. k. 1 Cob 214/05-43 z 12. januára 2006 zrušuje a vec vracia Krajskému súdu v Bratislave na ďalšie konanie.

3. PhMr. O. B., priznáva úhradu trov konania 6 888 Sk (slovom šesťtisícosemstoosemdesiatosemtisíc slovenských korún), ktoré je Krajský súd v Bratislave

p o v i n n ý zaplatiť na účet advokátky JUDr. A. G., T., do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením č. k. II. ÚS 377/06-9 z 9. novembra 2006 prijal na ďalšie konanie podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) sťažnosť PhMr. O. B. (ďalej len „sťažovateľka“), zastúpenej advokátkou JUDr. A. G., T., v tej časti, v ktorej namietala porušenia svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) rozsudkom Krajského súdu v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) č. k. Cob 214/05-43 z 12. januára 2006.

Sťažovateľka vo svojej sťažnosti uvádza, že prvostupňový súd - Okresný súd Bratislava II (ďalej len „okresný súd“) a odvolací súd – krajský súd rozhodol o návrhu sťažovateľky, ktorá sa domáhala zaplataenia istiny 36 890,82 Sk z dôvodu poplatku z omeškania v sadzbe 0,1 % denne z omeškania s úhradou faktúr, ktoré boli vyúčtované S. (ďalej len „žalovaná“) za vydané lieky a zdravotnícke pomôcky pre jej poistencov na základe platných lekárskeých predpisov a poukazov. Pri uplatnení svojho nároku sťažovateľka vychádzala z § 38 ods. 4 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 273/1994 Z. z. o zdravotnom poistení, financovaní zdravotného poistenia, o zriadení Všeobecnej zdravotnej poisťovne a o zriaďovaní rezortných, odvetvových, podnikových a občianskych zdravotných poisťovní v znení neskorších právnych predpisov (ďalej len „zákon č. 273/1994 Z. z.“), ktorý ustanovoval poplatok z omeškania 0,1 % za každý deň omeškania. Žalovaná s návrhom sťažovateľky nesúhlasila a poukázala na to, že k omeškaniu s platbou faktúr došlo po 1. júni 2003, preto má sťažovateľka nárok len na poplatok z omeškania 0,01 % denne podľa zákona č. 138/2003 Z. z., ktorým sa mení

a dopĺňa zákon Národnej rady Slovenskej republiky č. 277/1994 Z. z. o zdravotnej starostlivosti v znení neskorších predpisov a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „zákon č. 138/2003 Z. z.“).

Sťažovateľka naproti tomu poukázala na nález ústavného súdu č. 396/2004 zo 17. mája 2004, kde ústavný súd okrem iného rozhodol, že ustanovenie § 38 ods. 4 zákona č. 273/1994 Z. z. nie je v súlade s čl. 20 ods. 1 druhou vetou v spojení s článkom 13 ods. 3 a 4 ústavy.

Vo svojej sťažnosti sťažovateľka ďalej uviedla:

„V súvislosti s namietaním nesúladu § 38 ods. 4 zák. č. 273/94 Z. z. s článkom 20 ods. 1 a 4 v spojení s článkom 13 ods. 3 a 4 Ústavy sa Ústavný súd v súlade so svojou doterajšou rozhodovacou činnosťou (PL. ÚS 37/97) stotožnil so záverom, že existuje príčinná súvislosť medzi § 38 ods. 4 zák. č. 273/94 Z. z. a možným nesúladom s čl. 20 ods. 1 v spojení s článkom 13 ods. 3 a 4 Ústavy.

Sťažovateľka poukázala v oboch konaniach, že toto novelizované ustanovenie § 38 ods. 4 zák. č. 138/2003 Z. z. stratilo účinnosť dňom 15. 7. 2004, kedy bolo uverejnené rozhodnutie Ústavného súdu SR v Zbierke zákonov. Čiže v čase podania návrhu sťažovateľky na súd dňa 29. 12. 2004 doručené súdu 30. 12. 2004 toto ustanovenie nebolo účinné a v čase vynesenia rozhodnutí obidvoch súdov už nebolo ani platné.

Sťažovateľka v oboch konaniach poukázala, že pokiaľ ide o použitie poplatku z omeškania vo výške 0,01% za každý deň omeškania, v tejto veci Ústavný súd vyššie uvedeným ústavným nálezom už vykonal ústavne súladný výklad a preto nie je možné na zistený stav veci použiť inú ako ústavne súladne interpretovanú platnú a účinnú právnu normu.

Obidva súdy vo svojom rozhodnutí však vychádzali z právnej normy, ktorá nebola v súlade s Ústavou tak ako to vyplýva z nálezu Ústavného súdu s článkom 20 ods. 1 v spojení s článkom 13 ods. 3 a 4 Ústavy.

Sťažovateľka poukázala na to, že rozdielnou – diferencovanou právnou úpravou poplatku z omeškania bol narušený princíp právnej istoty a rovnosti keď po 1. 6. 2003 až do 21. 12. 2004 si zdravotné poisťovne uplatňovali voči svojim dlžníkom v zmysle zákona

č. 273/94 Z. z. poplatok z omeškania vo výške 0,1 % za každý deň omeškania alebo 0,2% za každý deň omeškania. Zdravotnícke zariadenia od 1. 6. 2003 si však mohli uplatniť voči svojim dlžníkom, predovšetkým voči zdravotným poisťovniam poplatok z omeškania len vo výške 0,01% za každý deň omeškania.

Sťažovateľka pred prvostupňovým aj odvolacím súdom zdôrazňovala, že podľa § 41a ods. 1, 2, 3 zák. č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu SR a o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov, právny predpis jeho časti alebo niektoré jeho ustanovenia strácajú účinnosť dňom vyhlásenia nálezu Ústavného súdu v Zbierke zákonov. Orgán, ktorý je povinný uviesť právny predpis do súladu podľa článku 125 ods. 3 Ústavy, je viazaný právnym názorom vysloveným v Náleze Ústavného súdu. Stratou účinnosti, prípadne platnosti právnych predpisov na základe Nálezu ústavného súdu sa neobnovuje platnosť právnych predpisov nimi zrušených.

Ak však išlo len o ich zmenu alebo doplnenie platí skorší právny predpis v znení platnom pred touto zmenou alebo doplnením.

Pri posúdení vyššie uvedených právnych predpisov, keďže sa tu jednalo len o zmenu ustanovenia § 38 ods. 4 zák. č. 273/94 Z. z. – zákonom č. 138/2003 Z. z. platí skorší právny predpis v znení platnom pred touto zmenou. Preto si sťažovateľka uplatňovala poplatok z omeškania vo výške 0,1 % za každý deň omeškania voči žalobkyni – zdravotnej poisťovni tak ako to upravovala právna úprava pred novelizáciou zákona 273/94 Z. z. zákonom č. 138/2003 Z. z. – teda vo výške 0,1 % za každý deň omeškania.

I napriek tejto argumentácii, poukázaním na Nález Ústavného súdu č. 396/2004 zo dňa 17. 5. 2004, na zákon č. 38/1993 Z. z. o organizácii ústavného súdu SR o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov, rozhodol súd tak, že sťažovateľke za obdobie po 1. 6. 2003, keď sa žalovaný dostal do omeškania s platením faktúr, priznal poplatok z omeškania vo výške 0,01 % za každý deň omeškania podľa § 38 ods. 4 zákona 138/2003 Z. z. a to v čase keď tento paragraf v zmysle vyššie uvedeného Nálezu Ústavného súdu už nebol účinný a bol v rozpore s Ústavou. Dôvody, pre ktoré tak Okresný súd rozhodol a Krajský súd jeho rozhodnutie potvrdil, sú v odôvodnení oboch rozsudkov, ktoré sťažovateľka prikladá k tejto sťažnosti.

Sťažovateľka je toho názoru, že došlo k porušeniu jej základného práva na súdnu ochranu, keď sa v jej veci nerozhodovalo podľa relevantnej právnej normy, ktorá by mala

základ v platnom právnom poriadku SR, ale rozhodlo sa podľa právnej normy o ktorej sa Ústavný súd vyslovil, že je v rozpore s článkom 20 ods. 1 a 4 v spojení s článkom 13 ods. 3 a 4 Ústavy v zmysle Nálezu Ústavného súdu č. 396/2004 Z. z. zo dňa 17. 5. 2004.

Obidve tieto rozhodnutia boli vydané v čase, keď táto právna norma nebola účinná ani platná a nebola súčasťou právneho poriadku SR.

K reálnemu poskytnutiu súdnej ochrany dôjde len vtedy ak sa na zistený stav veci použije ústavne súladne interpretovaná a účinná právna norma.

Rozsudok Okresného súdu Bratislava II č. k. 23 Cb 24/05-22 zo dňa 17. 5. 2005 a rozsudok Krajského súdu Bratislava č. k. 1 Cob 214/05-43 zo dňa 12. 1. 2006 (doručený sťažovateľke 3. 3. 2006) vychádzajú z neplatnej a neúčinnnej právnej normy a na zistený stav právnej veci nebola použitá ústavne súladne interpretovaná platná a účinná právna norma.“

Sťažovateľka preto žiada, aby ústavný súd takto rozhodol:

„1. Rozsudkom Okresného súdu Bratislava II č. k. 23 Cb 24/05-22 zo dňa 17. 5. 2005 a rozsudkom Krajského súdu v Bratislave č. k. 1 Cob 214/05-43 zo dňa 12. 1. 2006 (doručený sťažovateľke 3. 3. 2006) bolo porušené základné právo PhMr. O. B., B. (...) na súdnu ochranu podľa článku 46 ods. 1 Ústavy SR.

2. Zrušuje sa rozsudok Okresného súdu Bratislava II č. k. 23 Cb 24/05-22 zo dňa 17. 5. 2005 a rozsudok Krajského súdu v Bratislave č. k. 1 Cob 214/05-43 zo dňa 12. 1. 2006 a vec sa vracia odvolaciemu súdu na ďalšie konanie.

3. Krajský súd v Bratislave je povinný uhradiť trovy konania vo výške 1 850,- Sk vrátane 19 % DPH vo výške 351,50 Sk spolu vo výške 2 201,50 Sk, do 15 dní od právoplatnosti tohto nálezu na účet JUDr. A. G.“

Po prijatí sťažnosti na ďalšie konanie ústavný súd vyzval právnu zástupkyňu sťažovateľky a podpredsedu krajského súdu, aby sa vyjadrili, či trvajú na tom, aby sa vo veci konalo ústne pojednávanie a podpredsedu krajského súdu zároveň vyzval, aby sa vyjadril k sťažnosti. Právna zástupkyňa sťažovateľky a podpredseda krajského súdu ústavnému súdu oznámili, že netrvajú na tom, aby sa vo veci konalo ústne pojednávanie.

Podpredseda krajského súdu vo vyjadrení doručenom ústavnému súdu 7. decembra 2006 uviedol:

„Dňa 20. 11. 2006 som uvedenú sťažnosť postúpil na vyjadrenie predsedníčke senátu. Predsedníčka senátu sa k sťažnosti vyjadrila listom 28. 11. 2006 (...)“.

Predsedníčka senátu vo svojom vyjadrení uviedla:

„ Sťažovateľka si svoje právo, dané jej ustanovením § 38 ods. 4 zákona č. 273/1994 Z. z. v znení neskorších predpisov, t. j. právo na poplatok z omeškania za oneskorenú úhradu 4 faktúr, ktorými žalovanému vyúčtovala poskytnutie liekov a zdravotníckych pomôcok poisťovcom žalovaného, uplatnila na Okresnom súde Bratislava II žalobou, doručenou tomuto súdu dňa 03. 01. 2005 v sume 36 890,82,- Sk a to v sadzbe 0,1 % z oneskorene uhradených súm za každý deň omeškania. Medzi takto uplatneným nárokom boli faktúry, ktoré boli splatné po 01. 06. 2003, teda po nadobudnutí účinnosti zákona č. 138/2003 Z. z. až do Nálezu Ústavného súdu SR zo dňa 17. 05. 2004, publikovaného v Zbierke zákonov SR dňa 15. 07. 2004, kedy bol vyslovený nesúlad ustanovenia § 38 ods. 4 zavedený zákonom č. 138/2003 s Ústavou Slovenskej republiky. Súd prvého stupňa vychádzajúc z ustanovenia článku 125 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky rozhodol rozsudkom zo dňa 17. 05. 2005 pod č. k. 23 Cb 24/2005-22 vo veci tak, že žalobe vyhovel len v sume 3 689,08,- Sk, vo zvyšku žalobu zamietol a žiadnemu z účastníkov nepriznal právo na náhradu trov konania. Proti tomuto rozsudku v zamietajúcej časti a proti výroku o trovách konania podala odvolanie sťažovateľka. Odvolací súd po preskúmaní rozsudku v jeho napadnutej časti, tento rozsudok ako vecne správny podľa § 219 O. s. p. potvrdil.

Rovnako ako súd prvého stupňa i konajúci senát odvolacieho súdu pri svojom rozhodovaní bral zreteľ na článok 125 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky, ako aj na ustanovenie § 41a ods. 3 zákona č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu SR, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov a dospel k rovnakým právnym záverom, a to takým, že v čase od nadobudnutia účinnosti zákona č. 138/2003 Z. z. až do uverejnenia Nálezu Ústavného súdu SR v Zbierke zákonov Slovenskej republiky, prináležalo sťažovateľovi právo na poplatok z omeškania v sadzbe 0,01 % z dlžnej sumy za každý deň omeškania bez ohľadu na to, kedy si toto právo uplatnil, teda či až po zverejnení Nálezu Ústavného súdu v Zbierke zákonov SR. Túto svoju úvahu oprel aj o tú skutočnosť (aj keď vo svojom rozhodnutí neuviedol), že právo žalobcu

na účtovanie poplatku z omeškania vzniklo už prvým dňom omeškania so zaplatením jednotlivých faktúr, kedy v súdnom konaní sa mohol domáhať svojho práva nielen na zaplatenie istiny spočívajúcej vo vyúčtovaní hodnoty liekov a zdravotníckych pomôcok poistencom žalovaného, ale aj poplatku z omeškania, kedy bola zákonom č. 138/2003 Z. z. ustanovená sadzba tohto poplatku vo výške 0,01% z dlžnej sumy za každý deň omeškania. Naviac boli sme názoru, že účinky rozhodnutia Ústavného súdu SR majú účinky ex nunc, teda až po ich publikácii v Zbierke zákonov SR, ale nie spätne, teda ex tunc. Tento náš právny názor vychádza aj z článku 1 Ústavy Slovenskej republiky, ktorý proklamuje právnosť štátu Slovenskej republiky a z judikatúry Ústavného súdu SR, z ktorých rovnako vyplýva, že princípom právnej istoty musí byť dôvera v účinný a platný právny predpis.

V tejto súvislosti poukazuje predsedníčka senátu i na nejednotnosť rozhodovania v obdobných veciach jednotlivými senátmi ústavného súdu, čo vyústilo do vydania uznesenia zo dňa 11. 10. 2006, č. k. Plz. ÚS 1/06-4, z ktorého je zrejmé, že nálezom Ústavného súdu SR č. k. PL 38/03-89 nastávajú jeho účinky pre všetkých účastníkov konania ex tunc.“

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah. Ak porušenie práv alebo slobôd podľa odseku 1 vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal. Ústavný súd môže zároveň vec vrátiť na ďalšie konanie, zakázať pokračovanie v porušovaní základných práv a slobôd alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy,

ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, alebo ak je to možné, prikázať, aby ten, kto porušil práva alebo slobody podľa odseku 1, obnovil stav pred porušením.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadost'učinenie.

Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

Podľa čl. 125 ods. 1 písm. a) ústavy ústavný súd rozhoduje o súlade zákonov s ústavou, s ústavnými zákonmi a s medzinárodnými zmluvami, s ktorými vyslovila súhlas Národná rada Slovenskej republiky a ktoré boli ratifikované a vyhlásené spôsobom ustanoveným zákonom.

Podľa čl. 125 ods. 3 ústavy ak ústavný súd svojím rozhodnutím vysloví, že medzi právnymi predpismi uvedenými v odseku 1 je nesúlad, strácajú príslušné predpisy, ich časti, prípadne niektoré ich ustanovenia účinnosť. Orgány, ktoré tieto právne predpisy vydali, sú povinné do šiestich mesiacov od vyhlásenia rozhodnutia ústavného súdu ich uviesť do súladu s ústavou, s ústavnými zákonmi a s medzinárodnými zmluvami vyhlásenými spôsobom ustanoveným zákonom, a ak ide o predpisy uvedené v odseku 1 písm. b) a c), aj s inými zákonmi, a ak ide o predpisy uvedené v odseku 1 písm. d), aj s nariadeniami vlády a so všeobecne záväznými právnymi predpismi ministerstiev a ostatných ústredných orgánov štátnej správy. Ak tak neurobia, také predpisy, ich časti alebo ustanovenia strácajú platnosť po šiestich mesiacoch od vyhlásenia rozhodnutia.

Podľa čl. 125 ods. 6 ústavy rozhodnutie ústavného súdu vydané podľa odsekov 1, 2 a 5 sa vyhlasuje spôsobom ustanoveným na vyhlasovanie zákonov. Právoplatné rozhodnutie ústavného súdu je všeobecne záväzné.

Podľa § 41 ods. 2 zákona o ústavnom súde nález, ktorým sa zistil nesúlاد právnych predpisov s právnym predpisom vyššej právnej sily alebo s medzinárodnou zmluvou, vyhlási sa spôsobom ustanoveným na vyhlasovanie zákonov. Nález je všeobecne záväzný odo dňa jeho vyhlásenia v Zbierke zákonov Slovenskej republiky (ďalej len „Zbierka zákonov“).

Podľa § 41a ods. 1 zákona o ústavnom súde právny predpis, jeho časti alebo niektoré jeho ustanovenia strácajú účinnosť dňom vyhlásenia nálezu ústavného súdu v Zbierke zákonov.

Podľa § 41a ods. 3 zákona o ústavnom súde stratou účinnosti, prípadne platnosti právnych predpisov na základe nálezu ústavného súdu sa neobnovuje platnosť právnych predpisov nimi zrušených; ak však išlo len o ich zmenu alebo o doplnenie, platí skorší právny predpis v znení platnom pred touto zmenou alebo doplnením.

Podľa § 41b ods. 2 zákona o ústavnom súde právoplatné rozhodnutia vydané v občianskoprávnom alebo správnom konaní na základe právneho predpisu, ktorý celkom, sčasti alebo v niektorom ustanovení stratil účinnosť, zostávajú nedotknuté; povinnosti uložené takýmito rozhodnutiami nemožno nútene vymáhať.

Podľa konštantnej judikatúry ústavný súd nie je zásadne oprávnený preskúmať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu vo veci samej, ani preskúmať, či v konaní pred všeobecnými súdmi bol alebo nebol náležite zistený skutkový stav a aké skutkové a právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou, prípadne medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách (I. ÚS 13/00 mutatis mutandis II. ÚS 1/95, II. ÚS 21/96, I. ÚS 4/00, I. ÚS 17/01).

Z tohto postavenia ústavného súdu vyplýva, že môže preskúmať také rozhodnutia všeobecných súdov, ak v konaní, ktoré mu predchádzalo alebo samotným rozhodnutím, došlo k porušeniu základného práva alebo slobody. Skutkové a právne závery všeobecného súdu môžu byť teda predmetom kontroly vtedy, ak by vyvodené závery boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedliteľné a neudržateľné a zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody (I. ÚS 13/00 mutatis mutandis I. ÚS 37/95, II. ÚS 58/98, I. ÚS 5/00, I. ÚS 17/00).

Za výnimku zo zásady, podľa ktorej výklad zákonov prislúcha predovšetkým všeobecným súdom, treba považovať výklad ustanovení zákona o ústavnom súde. V danom prípade ide najmä o výklad tých ustanovení zákona o ústavnom súde, z ktorých možno vyvodit' právne účinky jeho nálezov vydaných v konaní o súlade právnych predpisov na konania pred súdmi a inými orgánmi verejnej moci v individuálnych veciach. Konkrétne ide najmä o ustanovenia § 41a a § 41b v spojení s § 41 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

Pre označené ustanovenia zákona o ústavnom súde je charakteristické vzájomné pôsobenie princípu ochrany a zachovania ústavnosti na jednej strane a princípu právnej istoty na strane druhej. Oba princípy sú neodeliteľnou súčasťou princípu právneho štátu vyjadreného v čl. 1 ods. 1 prvej vety ústavy. Princíp ochrany a zachovania ústavnosti sa realizuje v danom prípade samotným rozhodovaním ústavného súdu v konaní o súlade právnych predpisov podľa čl. 125 ústavy a jeho následnými právnymi účinkami na rozhodnutia, resp. rozhodovanie súdov a iných orgánov verejnej moci v individuálnych veciach. Princíp právnej istoty sa prejavuje v dvoch smeroch: jednak je založený na prezumpcii ústavnosti právnych predpisov (až do opačného rozhodnutia ústavného súdu) a jednak na zachovaní právoplatnosti rozhodnutí súdov a iných orgánov verejnej moci vychádzajúcich z prezumpcie ústavnosti. Podľa názoru ústavného súdu pri kolízii spomínaných princíпов treba dať prednosť jednoznačne princípu zachovania a ochrany ústavnosti, a to za súčasného spolupôsobenia bázd vyplývajúcich z uplatnenia princípu právnej istoty (II. ÚS 72/06, IV. ÚS 29/06, mutatis mutandis I. ÚS 51/06).

Opierajúc sa aj o uvedené východiská zákonodarca pri prijímaní zákona o ústavnom súde rozlíšil vplyv účinkov nálezov ústavného súdu vydaných v konaní o súlade právnych predpisov na konania pred súdmi a inými orgánmi verejnej moci v individuálnych veciach na tie, ktoré boli v čase uverejnenia nálezu ústavného súdu v Zbierke zákonov už právoplatne skončené (§ 41b zákona o ústavnom súde) a tie, ktoré ešte v čase uverejnenia nálezu ústavného súdu v Zbierke zákonov neboli právoplatne skončené (§ 41a zákona o ústavnom súde). V oboch prípadoch ale zákonodarca umožnil v záujme uplatnenia princípu ochrany a zachovania ústavnosti do miery zlučiteľnej s princípom právnej istoty konvalidovať nepriaznivé účinky rozhodnutí súdov alebo iných orgánov verejnej moci v individuálnych veciach, ktoré vyplývajú, resp. by vyplývali z aplikácie ustanovení právnych predpisov, ktoré v konaní o súlade právnych predpisov označil ústavný súd za nesúladne s ústavou.

V danom prípade sťažovateľka (po prijatí sťažnosti) namieta rozsudok krajského súdu vydaný v konaní, ktoré ešte nebolo v čase uverejnenia nálezu ústavného súdu sp. zn. PL. ÚS 38/03 v Zbierke zákonov právoplatne skončené, t. j. krajský súd bol povinný v čase, keď rozhodoval, aplikovať na daný prípad § 41a v spojení s § 41 ods. 2 zákona o ústavnom súde, pričom pre ústavne akceptovateľné rozhodnutie krajského súdu bola nevyhnutná správna interpretácia a aplikácia § 41a ods. 3 zákona o ústavnom súde.

III.

Sťažovateľka pri uplatnení svojho nároku vychádza z právneho názoru, podľa ktorého novelizované znenie § 38 ods. 4 zákona č. 273/1994 Z. z., ktorým bola s účinnosťou od 1. júna 2003 ustanovená sadzba poplatku z omeškania 0,01 % za každý deň omeškania, stratilo účinnosť od 15. júla 2004 a podľa § 41a ods. 3 zákona o ústavnom súde, pretože išlo len o zmenu právneho predpisu, platí znenie zákona č. 273/1994 Z. z. pred touto zmenou, a teda krajský súd pochybil, keď aplikoval ustanovenie právneho predpisu, ktoré v čase jeho rozhodovania nebolo účinné ani platné.

Krajský súd rozsudkom č. k. 1 Cob 214/05-43 z 12. januára 2006 potvrdil rozsudok okresného súdu č. k. 23 Cb 24/05-22 zo 17. mája 2005 v napadnutej časti odvolaním, ktorým okresný súd žalovanej uložil zaplatiť sťažovateľke 3 689, 08 Sk, t. j. potvrdil rozsudok v časti, v ktorej súd prvého stupňa priznal sťažovateľke za omeškanie s úhradou faktúr po 15. júli 2004 poplatok z omeškania v sadzbe len 0,01 % za každý deň omeškania, a to v čase, keď § 38 ods. 4 zákona č. 273/1994 Z. z. bol v dôsledku nálezu ústavného súdu účinný.

Pri posudzovaní sťažnosti vychádzal ústavný súd z nasledovných zistení:

1. Krajský súd v predmetnej veci rozhodol 12. januára 2006, t. j. v čase po uverejnení nálezú ústavného súdu sp. zn. PL. ÚS 38/03 zo 17. mája 2004 v Zbierke zákonov. Navyše v čase, keď krajský súd vo veci rozhodoval, stratil § 38 ods. 4 zákona č. 273/1994 Z. z. v znení podľa novelizácie vykonanej zákonom č. 138/2003 Z. z. v zmysle čl. 125 ods. 3 tretej vety ústavy nielen účinnosť, ale aj platnosť, pretože dňom 15. januára 2005 márne uplynula lehota podľa čl. 125 ods. 3 druhej vety ústavy, v rámci ktorej bola Národná rada Slovenskej republiky povinná uviesť protiústavné znenie § 38 ods. 4 zákona č. 273/1994 Z. z. do súladu s ústavou.

2. Nálezom ústavného súdu sp. zn. PL. ÚS 38/03 zo 17. mája 2004 bol vyslovený nesúlad § 38 ods. 4 zákona č. 273/1994 Z. z. s ústavou v znení zavedenom novelizáciou vykonanou zákonom č. 138/2003 Z. z. Z tohto vyplýva, že krajský súd bol v danom prípade povinný pri rozhodovaní aplikovať znenie § 41a ods. 3 zákona o ústavnom súde, text za bodkočiarkou, podľa ktorého „ak však išlo len o ich zmenu alebo o doplnenie, platí skorší právny predpis v znení platnom pred touto zmenou alebo doplnením“.

V danej veci je nesporné, že § 38 ods. 4 zákona č. 273/1994 Z. z. v znení podľa novelizácie vykonanej zákonom č. 138/2003 Z. z. v čase rozhodovania krajského súdu nebol účinný ani platný, t. j. už nebol súčasťou právneho poriadku Slovenskej republiky. Z toho vyplýva, že krajský súd v čase svojho rozhodovania nemohol aplikovať na daný prípad § 38 ods. 4 zákona č. 273/1994 Z. z. v neplatnom znení, t. j. nemohol potvrdiť nárok

sťažovateľky na poplatok z omeškania 0,01 % z dlžnej sumy za každý deň omeškania, ktorý jej priznal vo svojom rozsudku okresný súd, a to bez ohľadu na to, že v čase, keď tento nárok vznikol, bolo toto platné a účinné. Podľa názoru ústavného súdu totiž dňom márneho uplynutia lehoty podľa čl. 125 ods. 3 tretej vety ústavy stratil § 38 ods. 4 zákona č. 273/1994 Z. z. v znení podľa novelizácie vykonanej zákonom č. 138/2003 Z. z. platnosť ex tunc, t. j. bolo anulované od počiatku. Inými slovami na toto ustanovenie zákona č. 273/1994 Z. z. sa hľadí akoby nikdy nebolo platné, a teda nikdy nebolo súčasťou právneho poriadku Slovenskej republiky.

Z § 41a ods. 3 zákona o ústavnom súde vyplýva, že v danom prípade po strate účinnosti (po 15. júli 2004), ako aj po následnej strate platnosti (po 15. januári 2005) posledného znenia § 38 ods. 4 zákona č. 273/1994 Z. z. „platí skorší právny predpis v znení platnom pred touto zmenou alebo doplnením“, t. j. § 38 ods. 4 zákona č. 273/1994 Z. z. platil v čase rozhodovania krajského súdu v znení pred nadobudnutím platnosti a účinnosti novelizácie vykonanej zákonom č. 138/2003 Z. z., keď ustanovoval poplatok z omeškania 0,1 % z dlžnej sumy za každý deň omeškania.

V záujme odstránenia akýchkoľvek pochybností o interpretácii textu § 41a ods. 3 zákona o ústavnom súde ústavný súd už v rozhodnutí sp. zn. II. ÚS 72/06 uviedol svoj názor na interpretáciu v ňom obsiahnutého slovného spojenia „platí skorší predpis“, podľa ktorého toto slovné spojenie treba vykladať tak, že stratou účinnosti, prípadne platnosti právneho predpisu, jeho časti alebo niektorého ustanovenia na základe rozhodnutia (nálezu) ústavného súdu sa obnovuje nielen platnosť, ale aj účinnosť „skoršieho predpisu v znení platnom pred touto zmenou alebo doplnením“. Takýto výklad je založený na logickom argumente, podľa ktorého samotné obnovenie platnosti skoršieho právneho predpisu by nemalo žiadny právny význam pre ochranu ústavnosti v konaniach pred súdom alebo iným orgánom verejnej moci v individuálnych veciach, ktoré neboli ešte právoplatne skončené v čase pred uverejnením príslušného nálezu ústavného súdu v Zbierke zákonov a na ktoré sa mal aplikovať právny predpis (jeho časť, prípadne niektoré jeho ustanovenie), ktorý nie je podľa príslušného nálezu ústavného súdu prijatého v konaní o súlade právnych predpisov v súlade s ústavou.

Na základe toho ústavný súd dospel k záveru, že krajský súd v danom prípade rozhodol v zjavnom rozpore s ústavou a zákonom, keď založil svoj rozsudok č. k. 1 Cob 214/05-43 z 12. januára 2006 na takom znení § 38 ods. 4 zákona č. 273/1994 Z. z., ktoré v čase jeho rozhodovania nebolo ani platné ani účinné, a preto rozsudkom č. k. 1 Cob 214/05-43 z 12. januára 2006 porušil základné právo sťažovateľky na súdnu ochranu garantované v čl. 46 ods. 1 ústavy.

Takýto záver korešponduje aj so stanoviskom pléna ústavného súdu č. k. PLz. ÚS 1/06-4 z 11. októbra 2006, ktorým ústavný súd prijal zjednocujúce stanovisko k odchylným právnym názorom senátov ústavného súdu vyslovených pri svojej rozhodovacej činnosti na aplikáciu nálezov ústavného súdu č. k. PL. ÚS 38/03-89 zo 17. mája 2004 v konaní pred všeobecným súdom, ktorého predmetom je určenie poplatku z omeškania.

IV.

Ak ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnosti fyzickej osoby alebo právnickej osoby podľa čl. 127 ods. 2 ústavy vysloví, že k porušeniu základného práva alebo slobody došlo právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom, zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah a zároveň môže vec vrátiť na ďalšie konanie.

V záujme ochrany ústavou garantovaného základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, ktoré bolo u sťažovateľky porušené rozsudkom krajského súdu č. k. 3 Co z 2. marca 2006, bolo potrebné tento rozsudok zrušiť a vec vrátiť na ďalšie konanie a rozhodnutie krajskému súdu.

Ústavný súd napokon rozhodol podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde aj o náhrade trov konania sťažovateľky, ktoré jej vznikli v súvislosti s jej právnym zastupovaním advokátkou JUDr. A. G. v konaní pred ústavným súdom. Ústavný súd pri

rozhodovaní o priznaní trov konania vychádzal z priemernej mzdy zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za I. polrok 2005, ktorá bola 16 381 Sk. Úhradu priznal za dva úkony právnej služby (prevzatie a prípravu zastúpenia a spísanie sťažnosti) v súlade s § 1 ods. 3, § 11 ods. 2 a §14 ods. 1 písm. a) a c), § 16 ods. 3 a § 18 ods. 3 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov. Základná sadzba tarifnej odmeny za jeden úkon právnej služby uskutočnený v období od 1. januára 2006 v konaní pred ústavným súdom predstavuje 2 730 Sk a hodnota režijného paušálu 164 Sk. Na základe uvedeného možno teda úhradu trov konania sťažovateľky vyčísliť ako súčet odmeny za dva úkony právnej služby (príprava a prevzatie vecí, písomné podanie ústavnému súdu) a DPH (2x 2730 Sk + 2x164 Sk + 1100 Sk) a spolu činí 6 888 Sk.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 22. marca 2007